

Gülzar Mirzəyeva
UNEC

TÜRK DÖVLƏTLƏRİNDƏ ENERJİ SEKTORUNUN İNKİŞAF PERSPEKTİVLƏRİ

Davamlı insan inkişafı və iqtisadi artım üçün enerji vazkeçilməzdir. Bütün dünyada yoxsulluğun aradan qaldırılması, insanların

rifahının yaxşılaşdırılması və həyat standartlarının yüksəldilməsi üçün adekvat, əlverişli enerjinin təmin edilməsi vacibdir. Lakin enerji istehsalı, çevrilməsi və istifadəsi həmişə arzuolunmaz əlavə məhsullar və emissiyalar yaradır.

Bərpa olunan enerji mənbələrində yavaş irəliləyişin olduğu görülür və hələ də qalıq yanacaqlar üstünlük təşkil edir. Bununla belə, qlobal enerji sistemində struktur dəyişikliyi getdikcə aktuallaşır.

Türk dövlətləri də alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrinin önəmini diqqətə alaraq bu enerji növündən istifadəyə fokuslanmağa başlamışdır. Türkiyə miqyasında alternativ və bərpa olunan enerji mənbələri araşdırıldığı

Ölkəmizdə sosial-iqtisadi inkişaf prioritetlərindən biri olan yaşıl artıma nail olunma, eləcə də 2030-cu ilə qədər elektrik enerjisinin istehsal gücündə bərpa olunan enerji mənbələrinin payının 30%-ə çatdırılmasıdır

zaman günəş, külək, geotermal, biokütlə və hidravlik enerji kimi resurslardan geniş şəkildə istifadə edildiyi görülməkdədir. Türkiyə günəş potensialına görə nadir ölkələrdən biridir.

Türkiyə 2021-ci ilin mart ayı etibarilə 7779 günəş enerjisi stansiyası və 6964 MVt quraşdırılmış gücə çatmışdır (Türkiye Elektrik İletim A.Ş., 2021). Külək enerjisi tutumunda qurulan güc baxımından Türkiyə dünyada ilk sıralarda olmasa da, külək enerji potensialına görə xeyli irəlidedir. Türkiyə bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafı və artırılması məsələsinə son zamanlarda böyük əhəmiyyət verir. 2017-ci ildə qəbul edilmiş Milli Enerji Siyasəti çərçivəsində bərpa olunan, yerli enerji mənbələrinin yayılması, eyni zamanda istifadəsinin artırılması əsas hədəflər sırasındadır.

Qazaxıstan kömür, neft, təbii qaz və uran kimi qalıq ehtiyatlarla zəngindir və külək, günəş, hidroenergetika və biokütlə kimi əhəmiyyətli bərpa olunan enerji potensialına malikdir. Lakin yüksək bərpa olunan enerji potensialına baxmayaraq, Qazaxıstan enerji

istehsalı üçün qalıq yanacaqlardan çox asılıdır. Ölkədəki ümumi enerji istehsalının 75%-ni kömürlə işləyən elektrik stansiyaları təşkil edir. Qazaxıstanda bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafına aşağı elektrik tarifləri, ötürülmə itkiləri, köhnəlmiş və səmərəsiz texnologiyalar, zəif normativ-hüquqi baza, eləcə də yüksək riskli biznes mühiti mane olan amillərdəndir. Eyni zamanda, Qazaxıstan istixana qazı emissiyaları miqdarına görə dünyada ön sıradadır. Qazaxıstanda ətraf mühitə vurulan ziyanı azaltmaq, enerji sisteminin səmərəliliyini artırmaq üçün enerji sektorunun qeyri-mərkəzləşdirilməsi və digər islahatlar aparılmalıdır. Bərpa olunan enerji sistemlərinin qəbulu üçün innovativ tədqiqat və inkişaf proqramları yaradılmalıdır. Mövcud informasiya maneələrini nəzərə alaraq, geniş auditoriyaya, o cümlədən fərdi istehlakçılara, bizneslərə və sənayelərə məlumat verən proqrama ehtiyac var.

Özbəkistan da bərpa olunan enerji mənbələrinə keçid mərhələsində olan ölkələrdən biri olaraq 2030-cu ilə qədər 3000 MVt günəş və 5000 MVt külək gücü hədəfləyir. Bu hədəfə çatmaq üçün artıq ölkə bərpa olunan enerji bazarını formalaşdırmağa başlamışdır.

Ölkəmizdə sosial-iqtisadi inkişaf prioritetlərindən biri olan yaşıl artıma nail olunması, eləcə də 2030-cu ilə qədər elektrik enerjisinin istehsal gücündə bərpa olunan enerji mənbələrinin payının 30%-ə çatdırılmasının planlaşdırılması Azərbaycanın enerji transformasiyası ilə bağlı hədəflərini özündə əks etdirir. Masdar şirkəti ilə əməkdaşlıq çərçivəsində investisiya dəyəri 225 milyon ABŞ dollarından çox olan 230 MVt gücündə “Qaradağ” Günəş Elektrik Stansiyası layihəsinin həyata keçirilməsi, elektroenergetika sisteminə bərpa olunan enerjinin payının artırılmasında texniki yardım layihələrinin nəzərdə tutulması, digər xarici şirkətlər tərəfindən bərpa olunan enerji mənbələrinə investisiyaların olunması qarşısındakı illərdə ölkəmizdə bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadənin daha da artacağına sübutdur. Bu da 2030-cu ilə qədər nəzərdə tutulan 30% hədəfinin qarşılanacağını göstərməkdədir.

Gələcək illərdə digər ölkələrdə olduğu kimi türk dövlətlərində də bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə daha da artırılacaq, bu da enerji qiymətlərinin dəyişməsinə məruz qalmağı azaltmağa kömək edəcək, eyni zamanda emissiyaları azaldacaq və digər iqtisadi faydalar verəcəkdir.